

Stappenplan: verrassingen ontdekken in een driehoek (de driehoek van Pascal)

Materiaal

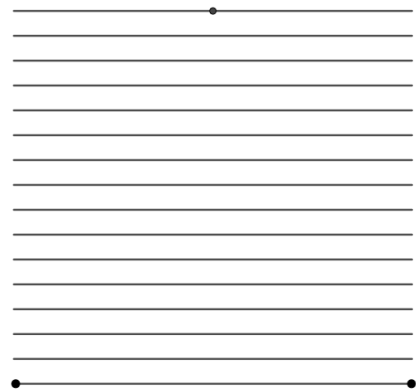
- * 1 potlood (gom en slijper)
- * kleurpotloden
- * 1 geodriehoek
- * 1 blad kladpapier A4
- * 1 x bijlage 1 (je kan deel 1 van het stappenplan overslaan en starten vanaf deel 2 met bijlage 2)

Stappen

Deel 1: Een driehoekig stippelpatroon tekenen

STAP 1: *bijlage 1 (bovenste helft van het blad) – potlood – geodriehoek*

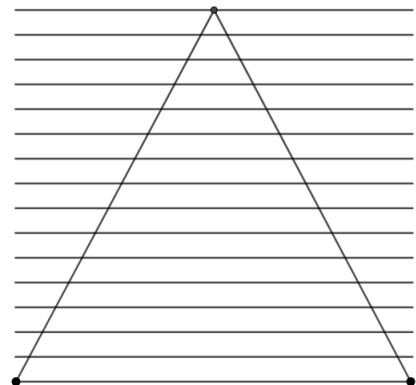
- * Zet een stip in het midden van het bovenste lijnstuk.
- * Zet een stip op beide uiteinden van het onderste lijnstuk.

STAP 2:

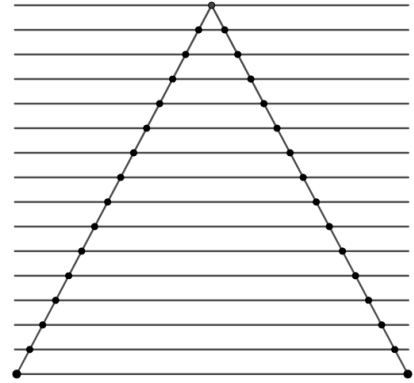
Teken de 2 lijnstukken die de stip van het bovenste lijnstuk met de stippen van het onderste lijnstuk verbinden.

De 3 stippen zijn de hoekpunten van een gelijkbenige driehoek.

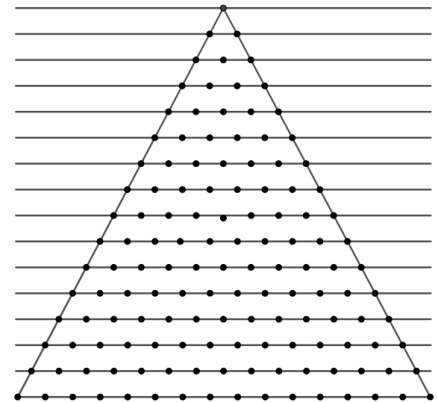
STAP 3:

Plaats telkens een stip op de plaats waar de 2 lijnstukken de horizontale lijnstukken snijden.

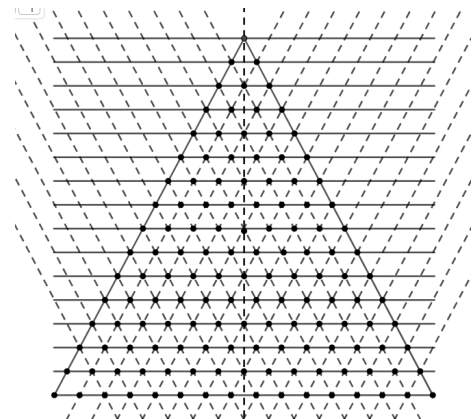

STAP 4:

Plaats binnen de driehoek en op de horizontale lijnstukken, stippen op gelijke afstand van elkaar zodat er
op het 3de lijnstuk in het totaal 3 stippen staan,
op het 4de lijnstuk in het totaal 4 stippen staan,
op het 5de lijnstuk in het totaal 5 stippen staan, enz.
tot er op het 16de lijnstuk in het totaal 16 stippen staan.

TIP: Het tekenen van gestippelde rechten kan helpen om de stippen op een gelijke afstand van elkaar te tekenen.

Deel 2: Getallen bij de stippen schrijven (boven de stip!)

STAP 5:

Schrijf bij de stip aan het begin en het eind van elk lijnstuk het getal 1.

STAP 6:

Bekijk de middelste stip op het 3de lijnstuk.

Schrijf hierbij de som van de 2 getallen die bij de stippen op het lijnstuk erboven staan, dus 2.

STAP 7:

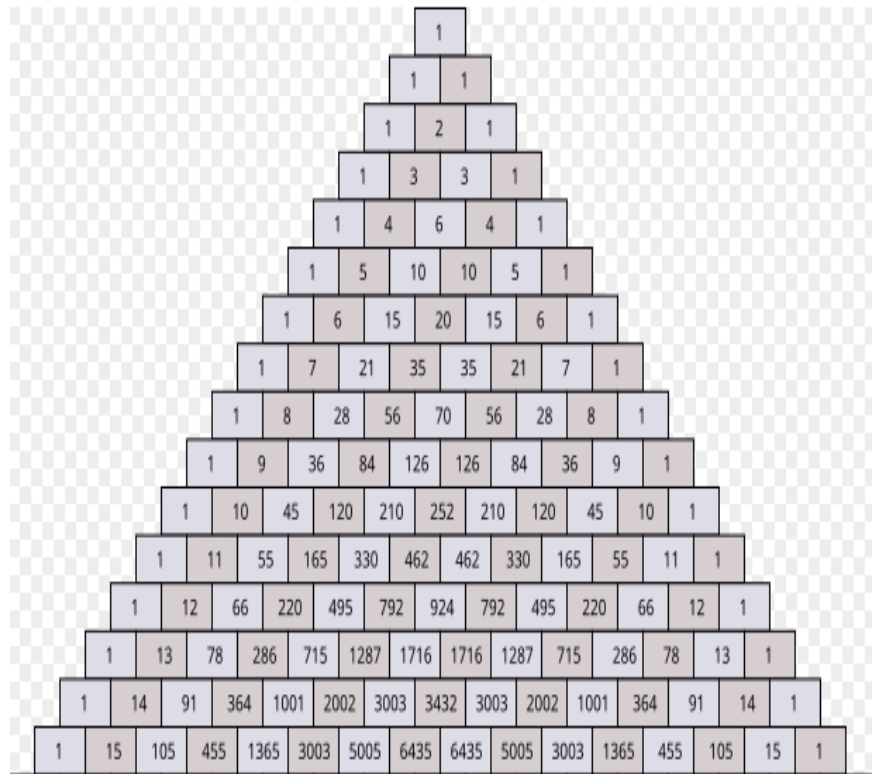
Ga naar het lijnstuk er onder.

Schrijf bij elke stip de som van de 2 getallen die bij de stippen op het lijnstuk erboven staan en het dichtst bij die stip staan.

STAP 8:

Herhaal stap 7 tot bij alle stippen een getal geschreven is.

*Je krijgt dan het volgende schema van getallen. Dit wordt **de driehoek van Pascal** genoemd.*

Deel 3: 4 verrassingen ontdekken in de driehoek van Pascal

Voor elke rij geldt: de getallen die je van links naar rechts leest, zijn dezelfde als de getallen die je van rechts naar links leest. (→ **verrassing 1**)

STAP 9:

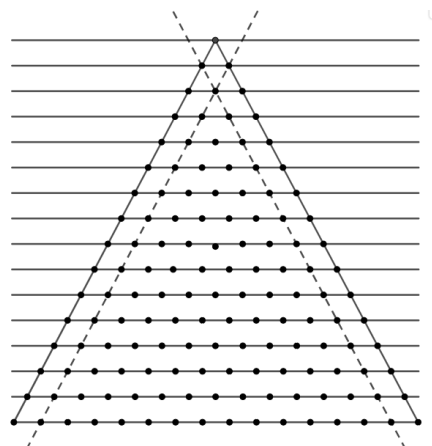
Start vanaf de bovenste rij getallen en schrijf naast elke rij de som van de getallen.
Wat merk je op? (→ **verrassing 2**)

STAP 10: *kleurpotlood (kleur 1)*

Teken het lijnstuk dat de beginstip van het 2de lijnstuk verbindt met de voorlaatste stip van het 16de lijnstuk.

Teken het lijnstuk dat het eindstip van het 2de lijnstuk verbindt met de 2de stip van het 16de lijnstuk.

Welke getallen staan bij de stippen van die gekleurde lijnstukken?
(→ **verrassing 3**)

STAP 11: *Kleurpotlood (kleur 2)*

Hoeveel stippen staan er op het 1ste lijnstuk?

Hoeveel stippen staan er op de 2 bovenste lijnstukken samen?

Hoeveel stippen staan er op de 3 bovenste lijnstukken samen?

Hoeveel stippen staan er op de 4 bovenste lijnstukken samen?

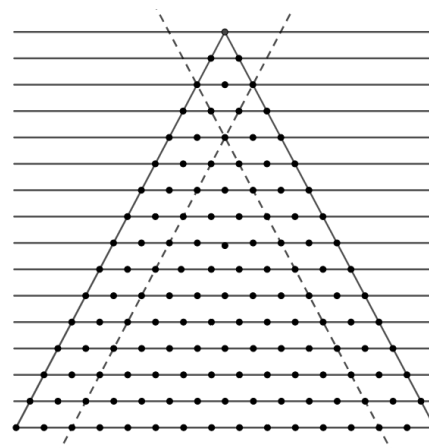
Schrijf de antwoorden hier na elkaar:, ...,,

Deze rij getallen noemt men de rij van de driehoeksgetallen.

Teken het lijnstuk dat de 1ste stip van het 3de lijnstuk verbindt met de 3de laatste stip van het 16de lijnstuk.

Teken het lijnstuk dat de laatste stip van het 3de lijnstuk verbindt met de 3de stip van het 16de lijnstuk.

Welke getallen staan bij de stippen van die gekleurde lijnstukken?
(→ **verrassing 4**)

UITBREIDING 1: Nog 2 verrassingen in de driehoek van Pascal (als het begrip priemgetal en machten gekend is, ...).

STAP 12:

Zoek in de driehoek van Pascal naar een rij waarvan het 2de getal een priemgetal is. Bekijk de andere getallen van die rij tot aan het voorlaatste getal. Wat merk je op?

..... (→ **verrassing 5**)

STAP 13:

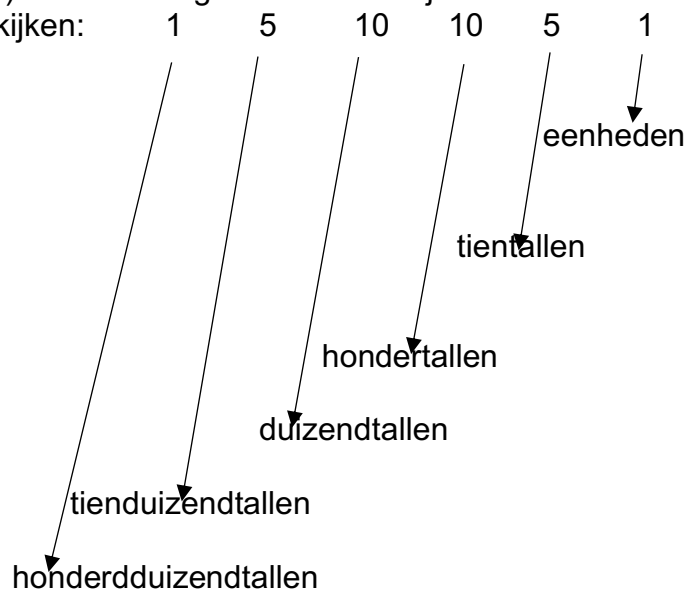
Tot en met de 5de rij staan er in de driehoek van Pascal getallen met 1 cijfer. Schrijf naast elk van deze rijen het getal dat bestaat uit de cijfers van die rij. Bijv. voor de 3de rij is dit het getal 121.

Als je die 5 getallen bekijkt: wat valt je op? (→ **verrassing 6**)

STAP 14:

In de 6de rij (1, 5, 10, 10, 5, 1) staan er nu getallen met 2 cijfers.

Als we die rij nu als volgt bekijken:

en we maken de volgende som:

1
50
1000
10000
50000
100000
TOTAAL
161051

Schrijf 161 051 naast de 6de rij. Dit getal voldoet terug aan de eigenschap die we al ontdekten.

Welk getal komt er naast de 7de rij te staan?

Controleer of die eigenschap nog altijd geldig is.

Je kan bovenstaande techniek ook voor de volgende rijen gebruiken en nagaan dat de eigenschap blijft gelden. (→ **verrassing 6**)

UITBREIDING 2: nog een verrassing in de driehoek van Pascal (als **de driehoek van Sierpinsky** gekend is)

Als je deze driehoek niet kent, dan kan je vanaf blz. 8 een stappenplan volgen om een driehoek van Sierpinsky te leren tekenen.

STAP 15: *kleurpotlood (kleur 3)*

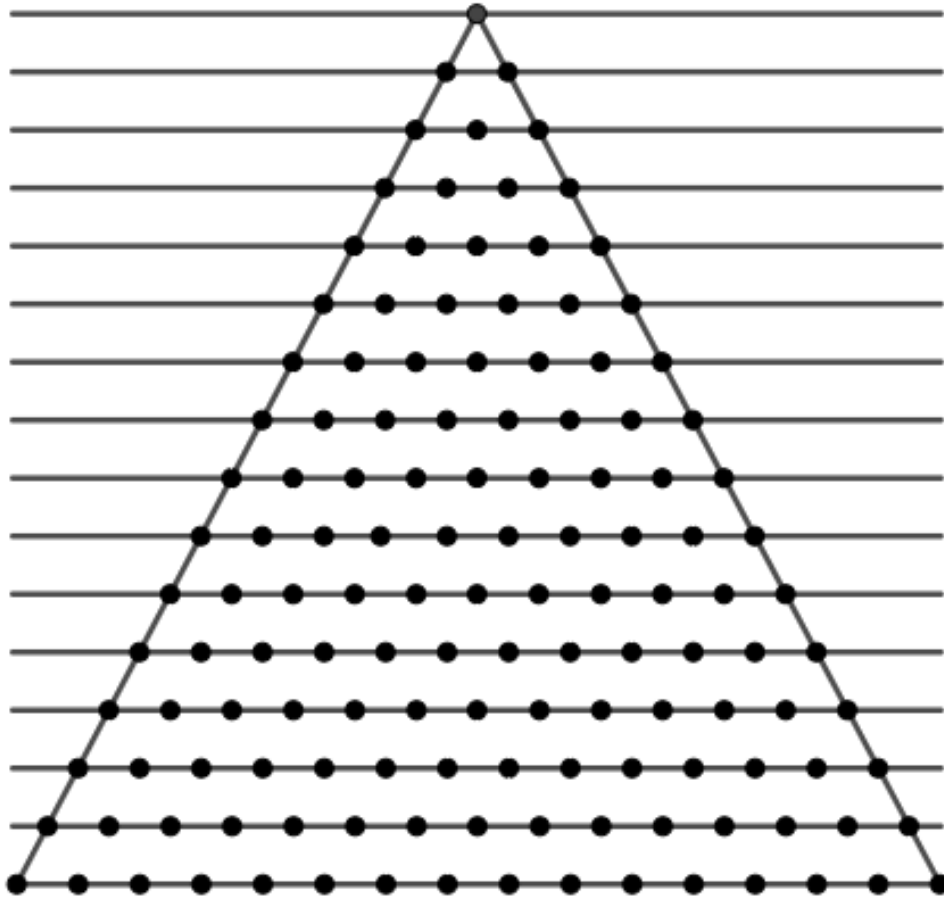
Kleur in de driehoek van Pascal alle stippen waarbij een oneven getal staat. Wat merk je op? (→ **verrassing 7**)

BIJLAGE 1: 16 en 17 horizontale lijnstukken

De driehoek van Pascal

De driehoek van Sierpinsky

BIJLAGE 2: Een driehoekig stippelpatroon (= de startfiguur driehoek van Pascal)

BIJLAGE 3: **Een driehoek van Sierpinsky tekenen**

Materiaal

- * 1 potlood (slijper)
- * 1 gom
- * 1 geodriehoek
- * 1 blad kladpapier A4
- * 1 x bijlage 1

Stappen

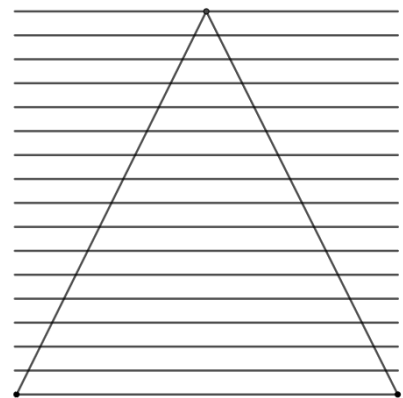
STAP 1: *bijlage 1 (onderste helft van het blad) - potlood – geodriehoek*

- * Zet een stip in het midden van het bovenste lijnstuk.
- * Zet een stip op beide uiteinden van het onderste lijnstuk.

STAP 2:

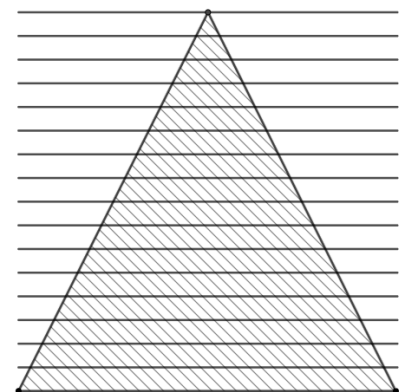
Teken de 2 lijnstukken die de stip van het bovenste lijnstuk met de stippen van het onderste lijnstuk verbinden.

De 3 stippen zijn de hoekpunten van een gelijkbenige driehoek.

STAP 3:

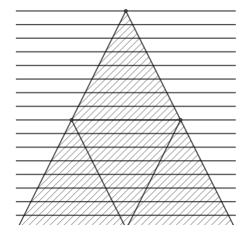
Arceer licht het oppervlak van de driehoek.

STAP 4:

- * Bepaal het midden van elke zijde en verbind ze met een lijnstuk.

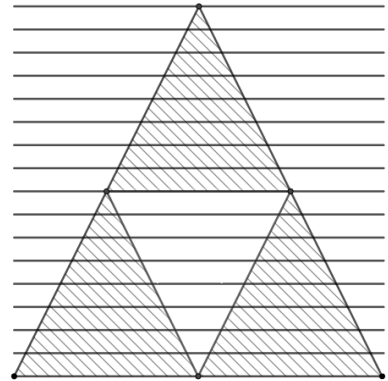
De oorspronkelijke driehoek is nu verdeeld in 4 congruente driehoeken.

STAP 5: *gom*

Veeg de arcering van de middelste driehoek weg.

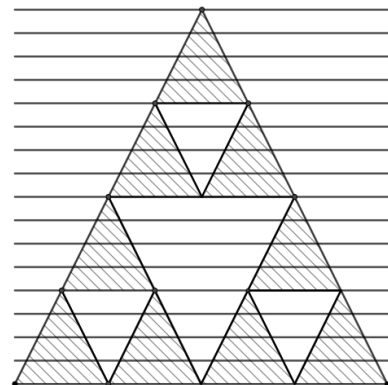
De startfiguur is nu gewijzigd naar een figuur met 3 congruente driehoeken.

STAP 6:

Bepaal het midden van elke zijde en verbind ze met een lijnstuk.

De driehoeken worden dus terug verdeeld in 4 congruente driehoeken.

STAP 7:

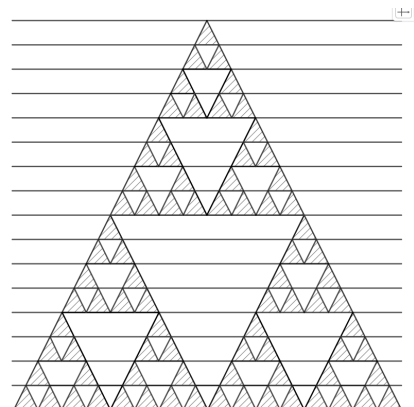
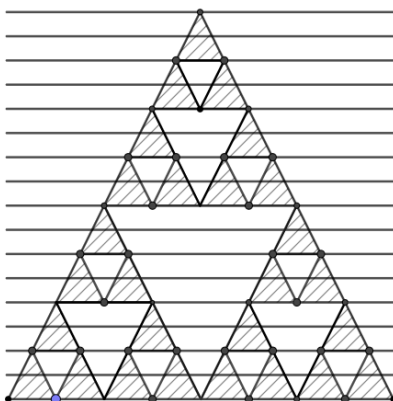
Veeg de arcering van elke middelste driehoek weg.

De figuur is nu gewijzigd naar een figuur met 9 congruente driehoeken.

Bij het tekenen van de driehoek van Sierpinsky worden stappen 6 en 7 steeds herhaald.

Zo bekom je achtereenvolgens:

een figuur met 27 congruente driehoeken een figuur met 81 congruente driehoeken

en zo verder... Om de 7de verrassing in de driehoek van Pascal te ontdekken, stop je bij de figuur met 81 congruente driehoeken.

BIJLAGE 4: Antwoorden bij verrassingen ontdekken

Verrassing 2:

$1+1=2$, $2+2=4$, $4+4=8$, ...

of: $1 \times 2=2$, $2 \times 2=4$, $4 \times 2=8$, ...

of: het zijn opeenvolgende machten van 2: $2^0, 2^1, 2^2, 2^3, 2^4$, ...

of: het is een meetkundige rij met beginterm 1 en quotiënt 2.

In de antwoorden bij de volgende vragen worden die verschillende mogelijke antwoorden niet beschreven maar het is evengoed mogelijk om het antwoord aan te passen.

Verrassing 3: Dit is de rij van de natuurlijke getallen.

Verrassing 4: Dit is de rij van de driehoeksgetallen.

UITBREIDING 1

Verrassing 5:

Bijv. bij de 8ste rij is het 2de getal: 7; Alle andere getallen, behalve het laatste getal, is een veelvoud van 7.

Bijv. bij de 12de rij is het 2de getal: 11; Alle andere getallen, behalve het laatste getal, is een veelvoud van 11.

Verrassing 6:

Elk getal is een veelvoud van 11.

UITBREIDING 2

Verrassing 7: De gekleurde stippen vormen een driehoek van Sierpinsky.

